

Johan Braeckman (°1965) studeerde wijsbegeerte aan de Universiteit Gent, Menselijke Ecologie aan de Vrije Universiteit Brussel en Environmental History aan de University of California, Santa Barbara. Hij promoveerde tot doctor in de Wijsbegeerte met een proefschrift over de filosofische implicaties van Darwins evolutietheorie. Zijn onderzoek spitst zich toe op ethische en wijsgerige aspecten van de levenswetenschappen. Hij is hoogleraar wijsbegeerte aan de Universiteit Gent. Zijn meest recent gepubliceerde boek (met Maarten Boudry) is getiteld *De ongelovige Thomas heeft een punt* (Houtekiet, 2011) en biedt een inleiding tot kritisch denken.

‘Hoe meer keuze, hoe minder kinderen’

De wereld raakt overvol. Daarom moeten we werk maken van de emancipatie van vrouwen, meent wetenschapsfilosoof Johan Braeckman.

De oorsprong van het schaakspel is in nevelen gehuld, maar een legende zegt dat ene Sissa Ben Dahir het uitvond. De Indiase koning Shirham was zo verrukt over het spel dat hij Sissa een beloning aanbood. Die vroeg om het aantal graankorrels dat je verkrijgt als je op het eerste vakje één korreltje legt, op het tweede vakje twee, op het derde vier, op het vierde acht, enzovoort. Elk vakje op het schaakbord krijgt het dubbel aantal graankorrels van het vorige vakje. Koning Shirham onderschatte, zoals nagenoeg iedereen, intuïtief het aantal korrels en lachte Sissa uit omdat hij zo weinig vroeg. Toen hij iemand liet berekenen om hoeveel graankorrels het ging, duurde het meer dan een week voor die met een oplossing kwam. Koning Shiram werd ongetwijfeld wat bleekjes toen hij het antwoord kreeg: samengeteld leveren de vakjes 18,446,744,073,709,551,615 korrels op. Dat is de oogst van al het graan van de wereld, van meerdere tientallen jaren.

Het verhaal bevat een belangrijke les: mensen zijn psychologisch erg slecht in het omgaan met exponentiële groei. Exponentiële groei kan lange tijd traag gaan en valt daardoor niet op. Maar plots, onverwacht, duikt hij op als een tsunami, om alles en iedereen te overspoelen. De groei van de mensheid vertoont eenzelfde patroon. Het duurde een paar honderdduizenden jaren voor de wereld één miljard zielen telde, enkele jaren na 1800. Slechts een goeie honderd jaar later, in 1927, waren we al met twee miljard. Amper 46 jaar later waren die twee miljard al verdubbeld. In juli 1987 bereikten we de kaap van vijf miljard. Twaalf

jaar later was er alweer een miljard mensen bijgekomen. Het zevende miljard bereiken we wellicht in het voorjaar van 2012. Per dag verwelkomen we 216.000 nieuwgeborenen, ongeveer de bevolking van Gent.

Hoewel het lastig is om exponentiële groei te doorgronden, lijkt het vanzelfsprekend dat we de groei van de wereldbevolking moeten afremmen. De aarde is eindig. We kunnen geen water, energie en ruimte uit het niets creëren. Optimistische wetenschappers wijzen erop dat ondanks alle ecologische, economische en sociale problemen de gemiddelde levensstandaard er wereldwijd op vooruit is gegaan.

kinderen en voor meer kwaliteit? De kern van het antwoord zit in het werkwoord kiezen: hoe meer keuzemogelijkheden vrouwen hebben, hoe verstandiger ze aan gezinsplanning doen. Het onderwijs speelt hier een sleutelrol. Laaggeschoolde vrouwen hebben meer kinderen dan hoger opgeleide, omdat een opleiding de keuzemogelijkheden van vrouwen vergroot.

Er valt veel voor te zeggen dat Japan na de Tweede Wereldoorlog welvarend werd mede dankzij gedwongen abortussen en dat China zichzelf voor de ondergang heeft behoed door de strenge eenkindpolitiek. Maar een over-

‘De emancipatie van vrouwen is noodzakelijk om de bevolkingsgroei tegen te gaan’

Dat is juist, maar het is voor een groot deel te danken aan die plaatsen waar men erin slaagde om de bevolkingstoename onder controle te krijgen.

Hier duikt een kip-of-eiprobleem op: wat was er eerst, de daling van het aantal geboortes of de toename van de welvaart? Het blijkt dat beide elkaar helpen. Als de welvaart toeneemt, vermindert de behoefte aan grote gezinnen, en een gemeenschap met minder kinderen krijgt meer ruimte en middelen om de levenskwaliteit te doen stijgen. De vraag dient zich onvermijdelijk aan: hoe kan men de gemiddelde vrouw laten kiezen voor minder

heid die reproductieve maatregelen oplegt, staat haaks op de zelfbeschikking en emancipatie van vrouwen. We moeten resoluut voor de laatste optie kiezen. Dat neemt niet weg dat een overheid de keuze voor minder kinderen kan aanmoedigen, bijvoorbeeld door een aangepast belasting- en kinderbijslagsysteem. Hoe dan ook, de feministische strijd is nog niet gestreden, op planetair vlak begint hij pas. Het gaat niet enkel om vrouwenrechten op zich. De emancipatie van vrouwen is noodzakelijk om de bevolkingsgroei tegen te gaan, zodat we ecologische en menselijke catastrofes kunnen vermijden.